

7

Profç Drç Elçin YOLDAŞCAN
Uzmç Drç Gülşen UÇAR

GIDA VE SU İLE BULAŞAN HASTALIKLAR

Su ve besinlerle bulaşan hastalıklar özellikle temiz suyun sağlanamadığı, gıda hazırlama ve saklama konularında eğitimlerin eksik olduğu sosyoekonomik olarak düşük toplumlarda daha sık görülür.

Su be besin ile ilgili hastalıklara ait ortak özellikler şunlardır;

1. Bulaşma genellikle fekal-oral yolla olmaktadır.
2. Yaygın epidemilere neden olurlar. Özellikle su ile yayılma olursa patlama şeklinde salgınlar görülebilir. Besin ile bulaşan hastalıklar besini alan kişilerin hastalanmaları ile zaman içinde tedrici olarak artar.
3. Belirli iklim koşullarını ve özellikle de kötü hijyen koşullarında,
4. Su kirleticilerinin yoğun olduğu, besinlerin saklama koşullarının zor olduğu yaz aylarında,
5. Ekonomik ve sosyal şartların kötü olduğu yerlerde daha çok görülürler.

İçme sularının dezenfekte edilmesi, fiziksel usullerle dezenfeksiyon (kaynatmak), kimyasal maddeler yardımıyla dezenfeksiyon (klorlama), diğer usullerle dezenfeksiyon (çok düşük ve çok yüksek pH ortamı meydana getirmek gibi uygulamalar) ve besinlerin hazırlanma, saklama ve tüketimleri için uygun şartların, eğitimlerin yapılması ile korunma tedbirleri alınabilir.

İshalli hastalıklar, dünyada beş yaş altı çocuklarda ölüm nedenleri arasında ikinci önde gelen nedenidir. Bu hastalıklar önlenabilir ve tedavi edilebilir hastalıklardır. Dünyada her yıl beş yaşından küçük yaklaşık 760 000 çocuk ishalli hastalıklardan ölmektedir. Küresel olarak, her yıl 1.7 milyar ishalli hastalık kaydı yapılmaktadır. İshal beş yaşın altındaki çocuklarda önde gelen yetersiz beslenme nedenidir.

İshal günde üç ya da daha fazla gevşek veya sıvı dışkılama olarak tanımlanır.

İshal, genellikle bakteriyel, viral ve parazitik çeşitli organizmaların neden olduğu bağırsak yolunun enfeksiyon belirtisidir. Enfeksiyon kötü hijyenin bir sonucu olarak kontamine yiyecek veya içme suyu, ya da kişiden kişiye bulaş yoluyla yayılır. Rota-virüs ve Escherichiacoli gelişmekte olan ülkelerde en önemli iki ishal nedenidir.

Kaynaklar

1. World health organization. Typhoid. Erişim: <http://www.who.int/immunization/diseases/typhoid/en/>
2. Ulutan F. Salmonelloz. Erol Ç. İç hasatalıkları enfeksiyon hastalıkları. 1. Baskı, Ankara, Özyurt matbaacılık, 2008:343-352
3. TC. Sağlık Bakanlığı Türkiye halk sağlığı kurumu, Bulaşıcı Hastalıkların Laboratuvar Tanısı için Saha Rehberi. TİFO ve PARATİFO.
4. World health organization. Cholera. Erişim:<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs107/en/>
5. Aktaş F. Kolera Ve Diğer Vibrio Enfeksiyonları. Erol Ç. İç hasatalıkları enfeksiyon hastalıkları. 1. Baskı, Ankara, Özyurt matbaacılık, 2008:367-372
6. TC. Sağlık Bakanlığı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları (UMS). Koleranın (Vibrio cholerae enfeksiyonu) Mikrobiyolojik Tanısı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları 01.01.2015 /Sürüm: 1.1 / B-MT-12 / Mikrobiyolojik Tanımlama / Bakterioloji
7. World health organization. Hepatitis A. Erişim: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs328/en/>
8. İsmail Hamdi Kara İ.H. Akut Viral Hepatit A. Türk Aile Hek Derg 2007; 11(4): 177-184
9. TC. Sağlık Bakanlığı Türkiye halk sağlığı kurumu, Bulaşıcı Hastalıkların Laboratuvar Tanısı için Saha Rehberi. Hepatit E.
10. Tok B. İstanbul'da Farklı Yaş Gruplarında Hepatit E Seroprevalansının Araştırılması. Uzmanlık Tezi.Sağlık Bakanlığı Haydarpaşa Numune Eğitim Ve Araştırma Hastanesi İnfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği.İstanbul 2006
11. Irmak H. Sularla ilişkili hastalıklar. 1. Basım, sinem matbaacılık,Ankara, 2006:7-8
12. Dizbay M. Şigelloz. Erol Ç. İç hasatalıkları enfeksiyon hastalıkları. 1. Baskı, Ankara, Özyurt matbaacılık, 2008:353-359
13. Orld health organization. Shiga toxin-producing *Escherichia coli* (*E. coli*) Erişim: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs125/en/>
14. TC. Sağlık Bakanlığı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları (UMS). Enterohemorajik *Escherichia coli* (EHEC) Enfeksiyonunun Mikrobiyolojik Tanısı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları 01.01.2015 / Sürüm: 1.1 / B-MT-11 / Mikrobiyolojik Tanımlama / Bakterioloji
15. TC. Sağlık Bakanlığı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları (UMS). Listeriyozun (*Listeria monocytogenes* enfeksiyonu) Mikrobiyolojik Tanısı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları 01.01.2015 / Sürüm: 1.1 / B-MT-14 / Mikrobiyolojik Tanımlama / Bakterioloji
16. TC. Sağlık Bakanlığı Türkiye halk sağlığı kurumu, Bulaşıcı Hastalıkların Laboratuvar Tanısı için Saha Rehberi. LİSTERİYÖZ
17. Sünbül M. Leptospiroz. ANKEM Derg 2006;20(Ek 2):219-221.
18. TC. Sağlık Bakanlığı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları (UMS). Leptospirozun (*Leptospira* spp enfeksiyonunun) Mikrobiyolojik Tanısı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları 01.01.2015 /Sürüm: 1.1 / B-MT-23 / Mikrobiyolojik Tanımlama / Bakterioloji
19. Üstün Ş, Oruç N, İlter T. Giardia intestinalis ve gaitada total yağ tayini. AKADEMİK Gastroenteroloji Dergisi, 2012;11(1):07-10
20. Yanık K, Ekmen M C, Hepsert A S, Hökelek M, Günaydın M, Durupınar B.Çocuklarda Dışkı Örneklerinde Giardia İntestinalis Saptanmasında ELISA Ve Direkt Mikroskopik İncelemenin Karşılaştırılması. Journal Of Clinical And Experimental Investigations,2013;4(3): 343-346
21. Derviş Hakim G. Dispepsili Hastalarda Ve Diyabetik Hastalarda Giardia İntestinalis Prevalansı. Tıpta Uzmanlık Tezi. İstanbul Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi 1. Dahiliye Kliniği. İstanbul ,2009.
22. Baylan O, Abaslı H E. Yersinia Enterocolitica İnfeksiyonları. Türk Mikrobiyol Cem Derg (2005) 35:232-247

23. Aytaç N, Zencir M, Çalışkan D. Su Ve Besinlerle Bulaşan Enfeksiyonlar. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği Türkiye Halk Sağlığı Raporu 2012. Ertem M, İnandı T, Çan G, Ergör A, Şaşmaz T, Ayoğlu F, Kaya M. :82-83
24. Kurne A, Ertuğrul A, Anıl Yağcıoğlu E, Demirci E, Yazıcı K M, Kansu T. Creutzfeldt-Jakob Hastalığı: Psikiyatrik Belirtilerle Başlayan Bir Olgu. Türk Psikiyatri Dergisi 2005; 16(1):55-59
25. Çakmak S, Evlice A T, Tamam L. Creutzfeldt-Jakob Hastalığı ve Psikiyatrik Belirtiler. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. 2013; 22(4):631-643
26. TC. Sağlık Bakanlığı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları (UMS). Shigella Enfeksiyonlarının Mikrobiyolojik Tanısı. Ulusal Mikrobiyoloji Standartları 01.01.2015/ Sürüm: 1.1/ B-MT-09 / Mikrobiyolojik Tanımlama / Bakteriyoloji